

LAURA NETZEL

1839–1927

Ballad

för sopran och orkester

Opus 35

Källkritisk utgåva av/Critical edition by Finn Rosengren

Levande muskarv och Kungl. Musikaliska Akademien

Syftet med Levande muskarv är att tillgängliggöra den dolda svenska musikskatten och göra den till en självklar del av dagens repertoar och forskning. Detta sker genom notutgåvor av musik som inte längre är skyddad av upphovsrätten, samt texter om tonsättarna och deras verk. Texterna publiceras i projektets databas på internet, liksom fritt nedladdningsbara notutgåvor. Huvudman är Kungl. Musikaliska Akademien i samarbete med Musik- och teaterbiblioteket och Svensk Musik.

Kungl. Musikaliska Akademien grundades 1771 av Gustav III med ändamålet att främja tonkonsten och musiklivet i Sverige. Numera är akademien en fristående institution som förenar tradition med ett aktivt engagemang i dagens och morgondagens musikliv.

Swedish Musical Heritage and The Royal Swedish Academy of Music

The purpose of Swedish Musical Heritage is to make accessible forgotten gems of Swedish music and make them a natural feature of the contemporary repertoire and musicology. This it does through editions of sheet music that is no longer protected by copyright, and texts about the composers and their works. This material is available in the project's online database, where the sheet music can be freely downloaded. The project is run under the auspices of the Royal Swedish Academy of Music in association with the Music and Theatre Library of Sweden and Svensk Musik.

The Royal Swedish Academy of Music was founded in 1771 by King Gustav III in order to promote the composition and performance of music in Sweden. Today, the academy is an autonomous institution that combines tradition with active engagement in the contemporary and future music scene.

www.levandemusikarv.se

Huvudredaktör/Editor-in-chief: Anders Wiklund
Notgrafisk redaktör/Score layout editor: Anders Högstedt
Textredaktör/Text editor: Edward Klingspor

Levande muskarv/Swedish Musical Heritage
Kungl. Musikaliska Akademien/The Royal Swedish Academy of Music
Utgåva nr 2203/Edition no. 2203
2021, rev. 2022 (text only)
Notbild/Score: Public domain. Texter/Texts: © Levande Muskarv
979-0-66166-704-9

Levande muskarv finansieras med medel från/Published with financial support from Kungl. Musikaliska Akademien, Kungl. Vitterhetsakademien, Marcus och Amalia Wallenbergs Stiftelse, Statens Musikverk, Riksbankens Jubileumsfond, Barbro Osher Pro Suecia Foundation, Riksantikvarieämbetet och Kulturdepartementet.
Samarbetspartners/Partners: Musik- och teaterbiblioteket och Svensk Musik.

Orkesterbesättning/Orchestra

Flauto I, II

Oboe I, II

Clarinetto I, II in A

Fagotto I, II

Corno I, II in D, H

Tromba I, II in D, H

Trombone

Timpani

Klocka (Cloche, Campana)

Violini I

Violini II

Viole

Violoncelli

Contrabassi

Soprano solo

Ballad

Ballade

Laura Netzel, Op. 35
(1839–1927)

Moderato

A

Flauto I, II

Oboe I, II

Clarinetto I, II
in A

Fagotto I, II

Corno I, II
in D

Tromba I, II
in D

Trombone

Timpani

Klocka
(Cloche)

Soprano solo
(Danska)

Soprano solo
(Franska)

Soprano solo
(Tyska)

Violini I

Violini II

Viole

Violoncelli

Contrabassi

Og Sneen den føg saa_ vi - de om Jord mens

La neige à gros flo - cons tom - bait_

Der Schnee, der feg - te den Er - den - rund, die

Moderato

A

p

dim.

p

pizz.

p

dim.

p

pizz.

p

dim.

p

7

Fl. *mf* *dim.*

Ob. *mf* *dim.*

Cl. (A) *mf* *dim.* a 2

Fag. *mf* *dim.* *p* I. solo

Cor. (D) *mf*

Tr. (D)

Tbn.

Timp. *p* *mf*

Klocka

S. solo *mf* *dim.*
 Non-nen hun sang i det hel - li - ge Kor: Der er Ro - ser i Klo - strets Ha - ve! Og

S. solo *dim.*
 et joy - euse u - ne Sœur chan - tait: Au cou - vent les ro - ses fris - son - nent lors - que

S. solo *f* *dim.*
 Non - ne, sie sang aus des Her - zens Grund: Im Gar - ten, da blü - hen die Ro - sen! Und der

VI. I *mf* *dim.* *p*

VI. II *mf* *dim.* *p*

Vle *mf* *dim.* *p*

Vc. arco *mf* *p*

Cb. arco *mf* pizz. arco *p*

13 **B**

Fl.

Ob.

Cl. (A)

Fag.

Cor. (D)

Tr. (D)

Tbn.

Timp.

Klocka

S. solo

S. solo

S. solo

B

VI. I

VI. II

Vle

Vc.

Cb.

p

dim.

I. solo

p

cresc.

dim.

cresc.

dim.

cresc.

dim.

cresc.

dim.

pizz.

dim.

pizz.

cresc.

dim.

Rid - de-ren kom fra den blo - di - ge Leg, saa rød var hans Bryn - je men Kin - den saa bleg, Hør Klok - ker - ne rin - ger till
vint d'un tour - noi sang - lant un che - va - lier bles - sé, mou - rant É - cou - tez les clo - ches qui
Rit - ter kam ei - nem To - ten - gleich. Sein Pan - zer war blu - tig, die Wan - ge bleich, Hör' der Glock - ken - mah - nen - des

C

18

Fl.

Ob.

Cl. (A)

Fag.

Cor. (D)

Tr. (D)

Tbn.

Timp.

Klocka

S. solo

S. solo

S. solo

VI. I

VI. II

Vle

Vc.

Cb.

dim.

p

pp

pizz.

arco

A - - ve! Og Rid - der - en blev der - in - de til Vaar og
 son - - nent. Le preux à souf - frir fut long - temps
 Ko - - sen! Bis zum Lenz der Rit - ter im Klos - ter ruht', die

D

23

Fl. *p*

Ob. *p*

Cl. (A) *p*

Fag. *p* a 2

Cor. (D)

Tr. (D)

Tbn. *p*

Timp.

Klocka

S. solo *dim.* *p*

Non-nen ham ple-jed og læg - te hans Saar; Der er Ro-ser i Klo-strets Ha - ve. Hun bad ved hans Le-je saa

S. solo *dim.* *dim.* *p*

et la vi - e re-vient au prin-temps. Au cou-vent les ro-ses fris-son - nent. A son che-vet la

S. solo *p*

Nonn' ihn pfleg-te und heg - te so gut, Im Gar-ten blü-hen die Ro - sen! Manch in - nig' Ge-bet sie im

D

VI. I *p*

VI. II *p*

Vle *p*

Vc. *p*

Cb. arco *p*

29

Fl.

Ob.

Cl. (A)
I. solo
p

Fag.

Cor. (D)
p

Tr. (D)

Tbn.

Timp.

Klocka

S. solo
man-gen en Bøn, hun brag-te ham Trøst men selv græd hun i Løn, Hør Klok-ker-ne rin-ger til A - *dim.*

S. solo
sœur pri - ait mais en son cœur el - le pleu-rait En - ten-dez vous les clo-ches qui son - *dim.*

S. solo
Her-zen da sprach, im stil-len manch' Thrän'aus dem Au - ge brach, Hör' der Glock - ken mah-nen-des Ko - *dim.*

Vl. I

Vl. II

Vle

Vc.

Cb.

34 **E**

Fl. *p*

Ob. *I. solo p* *a 2 p*

Cl. (A) *p*

Fag. *I. solo p*

Cor. (D) *solo p*

Tr. (D)

Tbn.

Timp.

Klocka

S. solo *ve.*

S. solo *nent.*

S. solo *sen!*

E

VI. I *dim. p*

VI. II *dim. p*

Vle *dim. p*

Vc. *dim. p*

Cb. *p*

42 *forz.* **F**

Fl. *f*

Ob. *f*

Cl. (A) *f*

Fag. *f* *mf*

Cor. (D) *f* Muta in H

Tr. (D) *f* Muta in H

Tbn. *f* *mf*

Timp.

Klocka

S. solo *mf*
Da Lø - vet blev grønnt og Fug - le-ne sang sig

S. solo *mf*
Et lors-que la fo-rêt re-ver-dit

S. solo *mf*
Beim Blü - ten-glanz und beim Vo - gel-ge-sang der

forz. **F**

VI. I *f* *mf*

VI. II *f* *mf*

Vle *f* *mf*

Vc. *f* *mf*

Cb. *f* *mf*

*) Se kritisk kommentar.

45

Fl.

Ob.

Cl.
(A)

Fag.

Cor.
(H)

Tr.
(H)

Tbn.

Timp.

Klocka

S. solo

S. solo

S. solo

VI. I

VI. II

Vle

Vc.

Cb.

mf

f

mf

mf

mf

mf

mf

ff

ff

f

ff

ff

ff

ff

ff

ff

Rid - de - ren at - ter i Sa - de-len svang; Der er Ro - ser i Klo - strets Ha - ve,
pour son ma-noir le preux par - tit: Au cou-vent les ro - ses fris-son - nent.
Rit - ter sich wie-derin den Sat - tel schwang, Im Gar - ten blü - hen die Ro - sen!

49

a 2

G

Fl.

Ob.

Cl. (A)

Fag.

Cor. (H)

Tr. (H)

Tbn.

Timp.

Klocka

S. solo

han jog gjen-nem Lun-den med jub - len-de Røst, men

S. solo

Il chan - tait joy - eux, — joy - eux dans les bois Mais

S. solo

Durch den Hain — er jag - te mit ju - beln-der Lust, die

G

Vl. I

Vl. II

Vle

Vc.

Cb.

Muta in D

dim.

dim.

53

Fl.

Ob. *p* *p* *pp* I. solo

Cl. (A) *p* *p* *pp*

Fag. *p* *p*

Cor. (H) *p* I. solo

Tr. (D)

Tbn.

Timp.

Klocka *pp* *p*

S. solo
in - de i Cel - len sad Non - nen saa tyst _____ Hør Klokker - ne rin - ger til

S. solo
elle é - tait seule _____ et _____ sans voix _____ É - cou - tez les clo - ches qui

S. solo
dim. Non - ne sie sang mit trau - ern - den Brust, _____ Hör' der Glock - ken mah - nen - des

Vl. I *dim.* *p*

Vl. II *dim.* *p*

Vle *dim.* *p*

Vc. *dim.* *p*

Cb. *dim.* *p*

56 rit. **H** Più tranquillo

Fl. *p*

Ob. I. *p*

Cl. (A)

Fag.

Cor. (H) *p* Muta in D

Tr. (D)

Tbn.

Timp.

Klocka

S. solo *dim.* *p* A - - - - ve. Da

S. solo *dim.* *p* son - - - - nent. Quand l'é -

S. solo *p* Ko - - - - sen! Im Spä - ther -

rit. **H** Più tranquillo

VI. I *dim.* *pp*

VI. II *dim.* *p*

Vle *dim.* *p*

Vc. *dim.* *p*

Cb. *dim.* *p*

59

Fl.

Ob.

Cl.
(A)

Fag.

Cor.
(D)

Tr.
(D)

Tbn.

Timp.

Klocka

S. solo

S. solo

S. solo

VI. I

VI. II

Vle

Vc.

Cb.

p

p

I. solo

p

Blom - ster - ne vis - ned og Bla - de - ne faldt hans Bryl - lup paa Bor - gen man
 té, quand l'é - té do - ra - le cô - teau le preux prit femme en
 herbst der Rit - ter wohl strahl - te vor Glück, mit der lieb - li - chen Braut er

62

Fl. *p*

Ob. *p*

Cl. (A) *p*

Fag. *p* *dim.* *a 2* *dim.* *p*

Cor. (D) *In D* I. *p*

Tr. (D) *In D* I. solo *pp* 3

Tbn.

Timp. *pp* *dim.*

Klocka

S. solo
fej - re - de alt, Der er Ro - ser i Klo - strets Ha - ve, men
son châ-teau; Au cou-vent_ les ro-ses fris-son - nent. Mais
kehr - te zu-rück. Im, im Gar-ten da blü-hen die Ro - sen! Die

VI. I *dim.*

VI. II *dim.*

Vle *dim.*

Vc. *dim.*

Cb. *dim.*

67 **I**

Fl.

Ob. *a 2*
pp

Cl. (A)
pp

Fag.
pp

Cor. (D)
pp

Tr. (D)

Tbn.

Timp.

Klocka
p

S. solo
Non - nen hun plukked de sist' hun fandt, til Bru - den den gla - de i Krans hun dem bandt,
pour la ma - ri - ée_ hé - las, la Sœur, vient_ cueil - lir sa der - niè - re_ fleur,
letz - ten, wel - che die Non - ne fand, noch der Braut zum Kran - ze zu - sam - men sie band,

I

VI. I
pp

VI. II
pp

Vle
pp

Vc.
p

Cb.
p

72

Fl. *p* *pp*

Ob. *p* *pp*

Cl. (A) *p* *pp*

Fag. *p* *pp*

Cor. (D)

Tr. (D)

Tbn.

Timp. *pp* *dim.* *p* *pp*

Klocka *pp*

S. solo *dim.* *pp*
 Hør Klok-ker-ne rin - ger til A - - ve!

S. solo *dim.* *pp*
 É-cou - tez les clo - ches qui son - - nent.

S. solo *dim.* *p*
 Hör' der Glock - ken mah-nen-des Ko - - sen!

VI. I *dim.* *pizz.* *pp*

VI. II *dim.* *pizz.* *pp*

Vle *dim.* *pizz.* *pp*

Vc. *dim.* *pizz.* *pp*

Cb. *dim.* *pizz.* *pp*

Laura Netzel

Laura Netzel (1839–1927) tillhör skaran av kvinnliga tonsättare som oförtjänt kommit utanför musikhistorieskrivningen. Hon föddes i Rantasalmi i Södra Savolaks med efternamnet Pistolekors, en adlig släkt med finländsk utbredning. Redan när hon var ett år gammal flyttade familjen till Stockholm, där hon sedan bodde resten av sitt liv.

Tack vare sin välbärgade familj fick Laura Netzel en gedigen musikutbildning: hon studerade piano för Mauritz Gisiko och österrikaren Anton Door (under hans vistelser i Stockholm), sång för Julius Günther och komposition för Wilhelm Heintze, samtliga framstående lärarnamn. Fördjupade studier i komposition genomförde hon under Charles-Marie Widor i Paris, en stad som hon flera gånger återvände till.

Laura Netzel debuterade som pianist 1856, således 17 år gammal. I decennier var hon verksam i Stockholms musikliv som pianist, kördirigent (för Harmoniska sällskapet) och konsertarrangör. Hon arbetade särskilt med konserter för välgörenhet och hade ett stort socialt engagemang.

Hon gifte sig 1866 med Wilhelm Netzel, sedermera professor i obstetrik och gynekologi vid Karolinska institutet.

Laura Netzels debut som tonsättare ägde rum 1874 under pseudonymen N Lago, men hon hade komponerat en hel del musik dessförinnan. Hennes verkförteckning omfattar solosånger, verk för kör, pianostycken och kammarmusik. Laura Netzels produktion kom att få förhållandevis stor spridning. Hon fick verk utgivna i både Frankrike och Tyskland och framförda i ännu fler länder.

© *Gunnar Ternhag*, Levande muskarv

Ballad

Inte mycket är känt om tillkomsten av *Ballad*. Tyvärr är inte de musikaliska källorna daterade, men i april 1891 rapporterade flera svenska tidningar att Laura Netzel nyligen fått flera av sina sånger framförda i Paris. Bland dem var detta stycke, som den svenska sångerskan Marie Louise Juel sjöng med tonsättaren som ackompanjatör vid en konsert hos den ansedda musikföreningen La trompette. Stycket bör sannolikt ha komponerats strax före detta tillfälle, d.v.s. 1890 eller i början av 1891, knappast tidigare, eftersom balladen inför det svenska uruppförandet 1893 omtalades som ”ny” och ”ny komposition”.

Texten fann Netzel i vissamlingen *Hundrede Viser* av den danske författaren Erik Bøgh (1822–1899). Den mångsysslade Bøgh var författare, viskomponist, teaterman, journalist och porträttecknare. Hans produktion är omfattande med bl.a. över 100 verk för scenen. *Hundrede Viser* trycktes 1862 och utökades senare till *Halvandet Hundrede Viser*. Musiken i dessa visböcker har olika ursprung, men en stor del av sångerna tonsattes av Bøgh själv, så var fallet med denna ballad. I hans egen musikaliska tappning kan stycket beskrivas en enkel strofisk visa i skillingtryckstil.

Det svenska uruppförandet ägde rum i Musikaliska Akademien den 31 januari 1893 med Mathilda Taube tillsammans med Hovkapellet under ledning av Conrad Nordqvist.

Ytterligare två framföranden är dokumenterade, ett i Chicago sommaren 1893 med Carolina Östberg som solist och ett i Helsingfors 30 april 1895 med Alma Hulting som solist och Robert Kajanus som dirigent.

Om Netzel redan vid tillkomsten av verket hade orkester i tankarna eller om orkesterversionen var en senare idé vet vi inte, men allt talar för att hon betraktade båda versionerna som fullt möjliga alternativ. Rent kompositoriskt skiljer de sig åt bara i några mindre detaljer.

Verket blev aldrig tryckt men förekommer i ett flertal manuskript – fyra partitur och fem klaverutdrag är bevarade – vilket tyder på att Netzel arbetade för att få verket spritt och framfört. Vid sidan av originalets danska text finns i dessa manuskript översättningar till både tyska och franska, och man får anta att det var den franska texten som sjöngs vid framförandet i Paris.

I manuskripten med endast dansk text benämns stycket *Ballad*, i de med fransk eller tysk text *Ballade*. Ett av manuskripten har även undertiteln *Les Cloches du Monastère*. Redan Bøghs sång har för övrigt varierande titlar i rubriker och innehållsförteckningar i de två utgåvorna. Den kallas omväxlande *Og Sneen den føg så vide om Jord* (eller bara *Og Sneen den føg*) efter inledningsraden och *Hør Klokkerne ringe!* (eller *Hør, Klokkerne ringer!*) efter texten i omkvädet. Däremot förekommer aldrig ordet ballad i dessa utgåvor.

Det skall också nämnas att det finns ytterligare ett verk av Netzel med titeln *Ballad*. Det har opustalet 19 och är tonsatt för barytonsolo, kör och orkester (eller piano och orgel) till en text av Heinrich Heine i svensk översättning ("En riddersman red genom däliden fram"). Det uruppfördes i Stockholm i december 1887.

© *Finn Rosengren*, Levande muskarv

Laura Netzel

Laura Netzel (1839–1927) is one of the body of female composers who have undeservedly been omitted from music history. She was born in Rantasalmi, in Southern Savonia, with the surname Pistolekors, a noble family of Finnish extraction. When she was a year old, her family moved to Stockholm, where she would spend the rest of her life.

Thanks to her well-heeled family, Laura Netzel received a solid musical education: she studied piano for Mauritz Gisiko and the Austrian Anton Door during his stays in Sweden; song for Julius Günther and composition for Wilhelm Heintze, all prominent teachers. She pursued deeper studies in composition for Charles-Marie Widor in Paris, a city to which she returned several times.

Netzel made her debut as a pianist in 1856, at the age of 17. For decades, she was active in the Stockholm music life as pianist, choir conductor for Harmoniska Sällskapet (the Harmonic Society) and concert arranger. She especially worked on charity concerts and was greatly socially engaged.

In 1866, she married Wilhelm Netzel, who later became professor of obstetrics and gynecology at Karolinska Institutet.

Netzel made her debut as a composer in 1874, under the pseudonym N. Lago, but she had composed quite a lot of music previously. Her body of works comprises solo songs, works for choir, piano and chamber music. Netzel's production eventually came to enjoy relatively great circulation. She had works published in both France and Germany, and performed in several more countries.

© *Gunnar Ternhag*, Levande muskarv
Trans. Martin Thomson

Ballad

Not much is known about the origins of *Ballad*. Unfortunately, the musical sources are not dated, but in April 1891 several Swedish newspapers reported that Laura Netzel had recently had a number of her songs performed in Paris. Among them is this piece, which the Swedish singer Marie Louise Juel performed with the composer as accompanist at a concert for the prestigious music society La Trompette. The piece was likely composed shortly before this occasion, that is, 1890 or in the beginning of 1891, but not earlier, since the ballad was described as a 'new composition' at its Swedish premiere in 1893.

Netzel discovered the text in a song collection titled *Hundrede Viser* (One Hundred Songs) by the Danish author Erik Bøgh (1822–1899). The multifaceted Bøgh was an author, song composer, theatre man, journalist and portraitist. His production is vast including over 100 works for the stage. *Hundrede Viser* was printed in 1862 and expan-

ded later to *Halvandet Hundrede Viser* (One Hundred Fifty Songs). The music in these books is of varying origin, but a significant number of the songs were composed by Bøgh himself. This was even the case for this ballad; his musical rendering of the piece could be described as a simple strophic song in the style of a broadside.

The Swedish premiere took place at Musikaliska Akademien (The Royal Swedish Academy of Music) on 31 January 1893 with Mathilda Taube as the soloist together with the Hovkapellet (The Royal Court Orchestra) under the direction of Conrad Nordqvist. Two further performances are documented: one in Chicago during the summer of 1893 with Carolina Östberg as the soloist, and one in Helsinki on 30 April 1895 with Alma Hulting as the soloist and Robert Kajanus as the conductor.

It is not clear if Netzel had an orchestra in mind when the work came into being, or if the orchestral version was a later idea, but everything points to her considering both versions as fully feasible alternatives. From a purely compositional perspective, they differ only in a few minor details.

The work was never printed but exists in a number of manuscripts – four scores and five piano reductions are preserved – which suggests that Netzel put an effort into disseminating the piece and having it performed. Alongside the Danish text in these manuscripts, there are translations to both German and French, and one must assume that it was the French text that was sung at the performance in Paris.

In the manuscript with only Danish text the title of the piece is *Ballad*, in those with French or German text, it is titled *Ballade*. One of the manuscripts also has the subtitle *Les Cloches du Monastère*. Similarly, Bøgh's song was also given a variety of names both in the heading on the page and in the table of contents of his two editions. It is called *Og Sneen den føg så vide om Jord* (or simply *Og Sneen den føg*) after the first line of text, as well as *Hør Klokkerne ringe!* (or *Hør, Klokkerne ringer!*) after the text in the refrain. The word ballad, however, does not make an appearance in these editions.

It should also be mentioned that there is an additional work by Netzel with the title *Ballad*. It has the opus number 19 and is composed for solo baritone, choir and orchestra (or piano and organ) to a text by Heinrich Heine in Swedish translation ('En riddersman red genom däliden fram' – A Knight Rode Forth through the Glen). This was premiered in Stockholm in December 1887.

© Finn Rosengren, Levande musikarv
Trans. Nicole Vickers

Kritisk kommentar

Källmaterial

Autografer

Samtliga i Musik- och teaterbiblioteket, Stockholm

Versionen för sång och orkester, partitur

A1 Huvudkälla. Noter rar 758. Manuskriptet märkt I 4863, accessionsnummer 1927/1304.

Titelsida + 17 notsidor. Dansk text.

På titelsidan står följande: "Ballad / för Sopran / med Orchester / af / Lago. / Op: 35. / Partitur."

På första notsidan är titeln "Ballad."

A2 Noter rar 755. Manuskriptet märkt I 4864, accessionsnummer 1927/1304. Titelsida + 19 notsidor. Tysk och fransk text.

På titelsidan står följande: "Ballade / mit Begleitung des Orchester's [sic] / von / N. Lago. / Op: 35. / Partitur."

På första notsidan är titeln "Ballade."

A3 Noter rar 756. Manuskriptet märkt I 4864 a, accessionsnummer 1927/1304. Titelsida + 19 notsidor. Dansk och fransk text.

På titelsidan står följande: "Ballade / pour Soprano / avec Orchestre / par / N. Lago. / Op: 35. / Partition."

På första notsidan är titeln "Ballade."

A4 Noter rar 757. Manuskriptet märkt I 4864 b, accessionsnummer 1927/1304. Titelsida + 19 notsidor. Fransk text.

På titelsidan står följande: "Ballade / pour Soprano / avec Orchestre / par / N. Lago. / Op: 35. / Partition."

På första notsidan är titeln "Ballade."

Alla partituren är skrivna på samma sorts notpapper. B.&H. Nr.3.C. 16 system. De är även skrivna med väldigt likartad utformning av titelsidorna och mycket likartad layout och piktur, vilket allt tyder på att de är skrivna någorlunda samtidigt.

Versionen för sång och piano

A5 Noter rar 418. Accessionsnummer 1913/790. Titelsida + 6 notsidor. Dansk text.

På titelsidan står följande: "Sopran-Aria / vid / Piano. / af / Lago. / op. 35."

På första notsidan är titeln "Ballad."

A6 Noter rar 402. Accessionsnummer *1941/344. Titelsida + 7 notsidor. Dansk text.

På titelsidan står följande: "Ballad. / med accompagnement af Piano / af / Lago. / Op: 35." Överst på sidan står en dedikation: "Till Fru Dagmar Sterky / från / L."

På första notsidan är titeln "Ballad."

A7 Noter rar 752. Manuskriptet märkt med I 4865, accessionsnummer 1927/1305. Titelsida + 7 notsidor. Tysk text.

På titelsidan står följande: "Ballade / mit Begleitung des Pianoforte / von / N. Lago. / Op: 35."

På första notsidan är titeln "Ballade."

A8 Noter rar 753. Manuskriptet märkt I 4865 a, accessionsnummer 1927/1305. Titelsida + 6 notsidor. Fransk text.

På titelsidan står följande: "Ballade / pour soprano avec accompagnement / de Piano / par / N. Lago. / op: 35."

På första notsidan är titeln "Ballade."

A9 Noter rar 754. Manuskriptet märkt I 4874, accessionsnummer 1927/1316. Titelsida + 6 notsidor. Fransk och tysk text.

På titelsidan står följande: "Ballade / avec accompagnement de Piano / par / N. Lago. / op. 35".

På första notsidan är titeln "Les Cloches du Monastère / Ballade d. Eric Bøgh." Överst till höger står "Trad. du Danois". All denna text över noterna är sedan överkorsad.

Alla dessa pianomanuskript utom **A8** är skrivna på samma sorts notpapper B.&H. Nr.5.C., ett speciellt notpapper för sång och piano med 12 system. **A8** är skrivet på JÖS II 12 system.

Även för dessa manuskript gäller att titelsidor, layout och piktur är tämligen lika, men inte så markant lika som partituren.

Av texten på titelsidorna framgår att Netzel betraktade framförande med sång och piano som ett fullt möjligt alternativ. I **A5**, på första sidan, står ordet "Klaverutdrag" framför pianots översta notsystem, men för övrigt används inte detta ord, och slutsatsen måste bli att vi har att göra med två likvärdiga versioner.

Tryckta utgåvor av dikten

B1 Erik Bøgh: Hundrede Viser, Gandrup, Köpenhamn [1862]. Sången har nr 84 i boken och har titeln "Hør Klokkerne ringe!" I bokens innehållsförteckning är den dock upptagen efter sina inledningsord: "Og Sneen den føg saa vide om Jord". Dikten är tonsatt av Bøgh själv.

B2 Erik Bøgh: Halvandet hundrede viser, Gyldendalske boghandels forlag, Köpenhamn 1881. Sången har nr 39 i boken och har den från **B1** något avvikande titeln "Hør, Klokkerne ringer!" I innehållsförteckningen är den benämnd "Og Sneen den føg". Enligt uppgifter i boken skrevs sången 1860.

Vi har som framgår av ovanstående att göra med 4 musikaliska källor med dansk text, 5 med fransk och 3 med tysk. Ingen av källorna är försedd med datering, och det har inte heller varit möjligt att avgöra deras ordning inbördes. Vem som stått för översättningarna till franska och tyska är också obekant. Möjligen är de utförda av Netzel själv.

De olika språken har tvingat Netzel till olikartad utformning av framför allt rytmiken, men även när man jämför sångstämmorna med samma språk finns det varianter i detaljerna. Framför allt de dynamiska anvisningarna förefaller ibland förbryllande. Ett manuskript kan ha crescendo på samma ställe som ett annat har diminuendo eller ingen markering alls. Och ibland står dessa markeringar i total kontrast mot det som är skrivet i orkester-/klaversatsen. Även mellan olika instrument i orkestern finns skillnader när det gäller de dynamiska anvisningarna. Ibland kan det utifrån musikens struktur kännas motiverat, men ibland har de olika markerade stämmorna samma funktion, och man frestas tro att Netzel med sina crescendo- och diminuendo-pilar snarast avser en espressiv färgning av tonen, kanske i form av ett uttrycksfullt < >.

Levande Musikarv publicerar nu både orkester- och pianoversionen. De skiljer sig åt i vissa detaljer; förutom divergenser ifråga om artikulation och nyansering finns även mindre skillnader i själva tonmaterialet i orkester-/pianosatsen, men inte fler än att det bör vara möjligt att sjunga från pianoversionen även vid ett framförande med orkester.

Utgivaren har valt att använda **A1** som huvudkälla för utgåvan av orkesterversionen. Detta manuskript är försett med den danska originaltexten.

Det har även känts angeläget att ge ut verket med den franska och tyska texten, och för detta har utgivaren valt enspråkiga manuskript, nämligen **A4** för den franska texten och **A7** för den tyska. I sångstämman i de franska och tyska versionerna har införts de bågar och dynamiska anvisningar som är utsatta i respektive manuskript. Vi kan se Netzels variationsrikedom i detta avseende, och åtminstone en del av anvisningarna kan nog fungera som alternativ även vid framföranden på de andra språken.

För pianoversionen är **A5** huvudkälla vad gäller klaversatsen, men sångstämman är på alla tre språken identisk med den som står i orkesterpartituret.

Kommentarer till orkesterversionen

A1 är uppställt i följande ordning och med följande instrumentbeteckningar på första notsidan: Flauti I. II., Oboi., Clarinetti in A., Fagotti., Corni in D., Trombe in D., Trombone., Timpani in D. A., Klocka., Solo., Viol: I^o, Viol: II°, Alto., Violoncello., Basso.

Övriga partitur är uppställda på samma sätt och med i allt väsentligt samma beteckningar, men klockan benämns i **A2** Glocke [sedan överstruket] Cloche., i **A3** Klocka [sedan överstruket] Cloche. och i **A4** Cloche.

Några generella påpekanden:

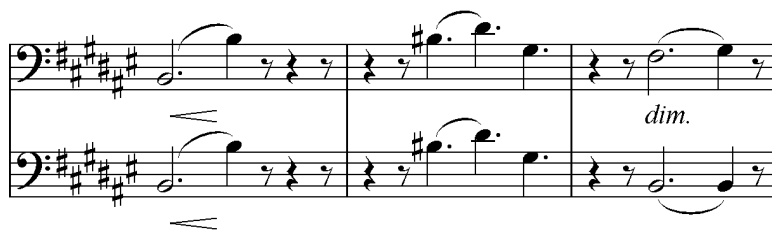
- Komplettering av uppenbart felande förtecken, nyansbeteckningar, paustecken och bågar har gjorts utan särskild markering eller kommentar.
- Några överflödiga förtecken har tagits bort.
- Ibland finns motsatta dynamiska anvisningar i olika stämmor. Utgivaren har ibland gjort en försiktig anpassning, men många inkonsekvenser har bibehållits. Även sångstämman kan ibland vara motsatt markerad mot orkestern, men utgivaren har i sådana fall låtit anvisningarna stå så som Netzel skrivit dem.
- Det accenttecken Netzel använder har oftast öppningen åt höger (<). Ibland är tecknet ganska brett, vilket gör att det också kan tas för en crescendopil.
- Tonhöjden för klockan är osäker. Netzel har noterat i basklav med ett F i stora oktaven. Denna ton passar emellertid dåligt in i harmoniken, och det är också svårt att hitta någon annan ton som går att använda i hela stycket. Det troliga är att hon avsett en klocka utan framträdande tonhöjd.
- Repetitionsbokstäverna i denna utgåva är utsatta av utgivaren.
- I Netzels manuskript inleds ny versrad enligt dåtidens praxis alltid med versal. Detta har inte följts i utgåvan.
- Interpunktionen i sångtexten i manuskripten är ganska ofullständig och inkonsekvent. Utgivaren har ändå valt att återge den som den är skriven i respektive manuskript.
- I kommentarerna nedan avses huvudkällan **A1**, om inte annat anges.

<i>Takt</i>	<i>Stämman</i>	<i>Kommentar</i>
1–4	Cb.	I A4 har Cb. paus i dessa takter.
5	Solo (danska)	”Sneen” är tvåstavigt på danska, men Netzel har endast skrivit en ton.
9–10	Timp.	Begynnelse- och slutnyans saknas i samtliga partitur men har tillfogats av utgivaren. Över den sista åttondelen står ett <i>dim.</i> som har ignorerats.
10	Cl.	Bågen tillfogad i analogi med solostämman med dansk text.
10	Solo (franska)	Netzel använder sig i alla de franskpråkiga manuskripten av stavningen ”frisonnent” på alla ställen detta ord återkommer.
10–11	Vl. I, II, Vle	Markeringen <i>dim.</i> på åttondelsnoten i 10 är något förbryllande. Kanske är den utsatt endast för att stråkarna skall få samma anvisning som träblåsarna, där den är fullt relevant. Det förefaller inte sannolikt att diminuendot skall fortsätta i följande takter, och utgivaren har därför infogat ett <i>p</i> i takt 11.
11	Cb.	Anvisningen <i>arco</i> insatt i enlighet med A2 , A3 och A4 . I A1 saknas anvisningen, men det står <i>pizz.</i> i 13.
13–14	Cb.	I A2 och A4 är första noten i båda takterna en halvnot med legatobåge till den följande 8-delen.
14	Solo (franska)	I A4 finns även en båge från första till andra noten.
14	Solo	Sista åttondelen i takten är <i>fiss1</i> i de danskspråkiga källorna och <i>aiss1</i> i de tyskspråkiga.
17	Vle	En crescendopil har tillfogats i analogi med Vl. I och II.
18	Cor., Vl. II, Vle	Anvisningen <i>dim.</i> har tillfogats i analogi med Fag., Solo och Vl. I.
20	Solo	A2 och A7 har <i>fiss1</i> .
20	Vc.	Fjärde noten har staccatopunkt i A1 men inte i övriga. Har ignorerats.
20	Vc., Cb.	Anvisningen <i>arco</i> saknas i A1 , A2 och A3 . I A4 är det däremot <i>arco</i> i hela det föregående avsnittet.

- 21 Cl. II Båge saknas i samtliga partitur, men det är sannolikt att bågen i Cl. I även avser legato för Cl. II.
- 24 Cl. Bågar tillfogade i analogi med Fag. och legatoartikulationen i Vl. I. I A4 är en sådan båge utsatt i Cl. II.
- 24 Solo (franska) Texten i A4 är så sammanpressad att det inte går att se något skiljetecken. Utgivaren har tillfogat en punkt.
- 24 Stråkar A2 och A4 har ingen paus på fjärde taktslaget. Sista noten i Vl. I, II och Vle är sålunda en halvnot och i Vc., Cb. en punkterad halvnot.
- 25 Blåsare Ofullständigt angiven dynamik. Startnyans saknas; *p* tillfogad av utg. Endast Fl. och Tbn. har diminuendopil i A1, A2 och A3, men i A4 är pilen utsatt för alla blåsare.
- 25 Stråkar Accenttecknet skrivet med öppningen vänd åt höger (<) i A1 men åt vänster (>) i A2 och A4. A3 saknar accent.
- 26 Ob. Har crescendopil i A4. Möjligen avsåg Netzel trots den ofullständiga notationen att crescendot skulle avse alla medverkande blåsare.
- 28 Vle I A2, A3, och A4 spelar Vle med Vc. från tredje slaget i 28 t.o.m. tredje slaget i 29.
- 29 Vl. I, II, Vc. Netzel har, som det verkar i efterhand, lagt till en båge över hela takten i A1 och A4. Denna har ignorerats.
- 32 Ob. II, Cl. I, Fag, Vl. I, II, Vle, Vc. Legatobågar endast angivna i Ob. II, Cl. I och Vl. I. I Ob. II går bågen till första noten i 33, medan den slutar på sista noten i 32 i Cl. I och Vl. I. I övriga manuskript är något fler bågar utsatta, men längden på bågarna är lika inkonsekvent. Det är sidbrytning mellan dessa takter i samtliga partitur, vilket kan ha fått tonsättaren att tappa överblicken över bågarna.
Utg. har tillfogat tillämpliga bågar i övriga stämmor och därvid låtit bågarna gå över taktstreckets i blåsarstämmorna (i analogi med Ob. II) men inte i stråkstämmorna (i analogi med Vl. I).
- 33 Fag. Diminuendopilen saknas i samtliga partitur; tillfogad i analogi med stråkarna.
- 33 Vc., Cb. Bågen saknas i A1, A2 och A3. Tillfogad från A4.
- 37 Cl., Fag. Crescendoanvisning i Cl. saknas; tillfogad i analogi med stråkarna. Crescendopil i Fag. utsatt endast på andra taktslaget. Har dragits ut över hela takten i analogi med stråkarna.

- 37 Cl. I, Vl. I Legatobågen över de två sista noterna samt accenten över näst sista tonen i Vl. I saknas; tillfogade i analogi med Vl. I i början av takten.
- 38 Ob., Vl. I Legatobågen över 16-delarna på andra slaget saknas i **A1** och **A4**. Tillfogad av utg. enligt **A2** och **A3**, där den är utsatt för Vl. I. Crescendo- och diminuendopilarna i Ob. saknas i **A1**, **A2** och **A3**; tillfogade i enlighet med **A4**. Där är pilarna även utsatta för Fag., Vl. II, Vle och Vc.
- 41–42 Fl., Ob., Vl. I, II Fl. och Ob saknar helt bågar; Vl. I och II har i 41 bågar med två 16-delar vardera till och med de första två noterna på tredje slaget. Därefter saknas bågar. I **A2** och **A3** har Netzel lagt till längre bågar för violinerna. Utg. har tillämpat dessa, även för Fl. och Ob.
- 42 Anvisningen *forz.* är utsatt ovanför Fl., Tr., Vl. I, Vle, Vc. och Cb. Den bör gälla hela orkestern och avser i det här fallet med all sannolikhet ett molto crescendo.
- 42 Ob. För att inte bryta riktningen i skalrörelsen har Netzel låtit oboerna gå ända upp till A₃, långt över normalt omfång. Utg. föreslår en nedoktivering enligt de små noterna.
- 43 **A2**, **A3** och **A7** har *Animato* (med stor eller liten begynnelsebuktav), **A4** och **A8** har *Tempo ben marcato*.
- 43 I samtliga manuskript saknar blåsarstämmorna nyans på första taktslaget medan stråkarna har *mf*. Utgivaren föreslår *f* för alla på första tonen varpå stråkarna omedelbart går tillbaka till *mf*.
- 44 Vl. I Staccatopunkt på andra noten. Saknas i övriga partitur. Har ignorerats.
- 45–46 Cor., Tr. Nyansbeteckning saknas i samtliga partitur; *mf* utsatt av utg.
- 47 Fl. Fl. har *mf* i alla partitur. Har justerats till *f* i analogi med övriga träblåsare.
- 47 Timp. Nyansbeteckningen *mf* hämtad från **A4**. Övriga partitur saknar nyans.
- 49 Ob. II, Cl. Tonerna på andra taktslaget är i samtliga partitur noterade som punkterad 8-del+16-del, men bör sannolikt läsas som fjärdedel+8-del i 12/8-takt i analogi med Fl., Cor. I och Tr. I.

51 Vc., Cb Längre notvärden i A2 och A4. A2 har följande:

A4 har samma lösning, men i andra takten har Cb. fjärdedelsnoter med åttondelspauser emellan.

54 Ob. II Det finns två bågar, en lång över alla noterna och en mellan andra och tredje noten. Utg. har valt att bara sätta ut en båge och att avsluta denna på näst sista noten på grund av tonupprepningen.

57 A4 har *più tranquillo*, tempo *I mo* och A8 det likartade *più tranquillo tempo I*. Övriga källor har endast *più tranquillo*.

57 Vl. II, Vle, Vc., Cb. Vl. II har *p* utsatt både på första och andra tonen. Utg. har ignorerat den andra markeringen. Övriga har *p* endast på andra tonen. Utg. har flyttat den till taktens början.

58 Solo Nyansbeteckningen finns i alla källor utom A1.

63 Timp. Begynnelsenyans saknas, tillfogad av utg.

65 Vc. I A2 och A4 är det tremolo även på tredje noten.

68 Solo (danska) Texten är "sist' hun fandt". Textkällorna har det tvåstaviga "sidste". Utg. har behållit enstavigheten men justerat ordet till dansk stavning. I övriga manuskript med dansk text står det "sist" utan apostrof.

69 Vc. I A2 och A4 är det en punkterad fjärdedel h i stället för pauserna i början av takten.

70, 72 Vl. I, II, Vle Crescendopilen i 70 och diminuendopilen i 72 saknas men finns i övriga manuskript.

71 Klocka Nyansbeteckning saknas i samtliga partitur, tillfogad av utg.

73 Timp. A1 har endast en lång diminuendopil i denna takt. A2, A3 och A4 har däremot både crescendo- och diminuendopil, vilket förefaller mer trovärdigt med tanke på fortsättningen i följande takt.